

147.19.286).

«*Sovint* met en penyora», doc. ross. de 1385: allí es troba de vegades la variant *soèn* amb pèrdua de la *-v* (molt estesa en llengua d'oc, molt rara en la nostra llengua): «han feytes e fan *soèn* algunes rompudes ---» (doc. de Conflent Nord, a. 1323, RLR xxxii, 429).

La forma amb *-t* final és més aviat tardana, almenys si prescindim de textos susceptibles de normalització ortogràfica. Els de València (on avui es manté *-nt* fònicament) són importants en aquest punt, i aquí ja ho tenim ben assegurat a la 2.ª meitat del S. xv per les rimes de JRoig: «al qui glopeja / lo vi *sovent*, / fort e pruent / ---», «e lo Dalí, / ab los senyors / capdals majors, --- / gentil jovent, / feya *sovent* / fer belles juntes»; «veig que confessa / larc e *sovent*: / vo tinc bé sment / com se comporta»; «altra -s clamava / ab ell *sovent*, / dix: —Tinc gran vent / en lo ventrell / ---» (*Spill*, 13481, 1472, 3959, 5841); sembla ser sense excepció, car en el vers 4270 on no hi ha rima, «ou *sovint* missa», Chabàs ho imprimeix així però reconeixent que hi ha *sovent* en el ms. I observem que pel que fa a la *-t* també és testimoni inequívoc, perquè tots són mots que sempre tingueren *-t*, ja en llatí, i no pas gerundis (com en la rima que he citat de Lull), els quals antigament terminaven *-én* sense l'oclusiva, com a resultat normal de ND en català.

Justament a causa de l'analogia del gerundi (ajudada pel cas de QUAN/QUANT, i ON/ont) *sovèn/sovin* es canvià en *sovent/sovint*. També hi ha *-nt* en altres autors valencians de fi S. xv: «perquè *sovint* senta lo fum» en Fenollar (87); «*sovent* o moltes vegades», JnEsteve, *LiEleg.*; «aquell amor qui en les dones cau: / ab desleals *sovent* elles han pau», Ausiàs LI, 5c; mentre que el text d'Isabel de Villena encara vacilla: «confessar-vos *sovint*», 590, però *sovin* 589, 591. I els textos valencians de primer del segle porten normalment *sovin*: StVicentF, *Serm.* II, 194.2. *Sovèn* devia dir Ant. Canals, veg. *sovenejar* en els DERIV. Com que la grafia *sovint* és excepcional en l'ed. NCL de *Blang.* (I, 99.20) no hi deu ser acurada l'ed. o el ms. És veritat que també porta alguna vegada *sovint* l'ed. Gili de *Do. Pu.* (p. 63).

En fi també trobem ja a l'E. Mj. casos de formes amb *-ny*: *soviny* a. 1418, *soveny* 1362, 1387 (*InuLC*). «Concinar *soviny* les coses», «gola és aquell pecat qui pus *soveny* priva abstinència», Lull, *Arbre de Sci.* II, 184; I, 277; «hom hi ou parlar *sove(n)y* ---», Marco Polo (59); i V. *sovinyat*, fi S. XIV, infra. Per això jo suggeria a Badia (a propòsit dels dubtes que mostra davant l'evolució fonètica del nostre mot en la seva *Gram. Hist.*, § 142f) que *i* < *i* s'havia originat per fonètica sintàctica en combinacions on la *-E* del mot anava davant vocal, i per tant es va pronunciar SUBİNDE HABET > SUBINDI-ĀT > *soviny* ā amb -INDIĀ- > *iñā* (cf. VERECUNDIA > *vergonya*, FUNDIARE > *fonyar*) ROTUNDIANUM > *Rodonyā*, *soviny* i *soven(t)* (< SUBİNDE TENET etc.), d'on havia nascut la forma *sovint* predominant en la llengua moderna.

I és versemblant que hi vagi haver això, però també hi degué haver el tancament de *é* davant els grups

triconsonàntics: tal com en DE-INTUS > *dins*, DE-INTRO > *dintre*, INTRARE > *intrar*, SENTIS > *pall. sinte*. EXVİNCTIARE > *esvinçar* (i els fets paral·lels en la sèrie *olu*: *unça*, *acunçar*, *agrunçar*, *escurçar* etc.): així com l'adjectiu *gent/genta* es torna *gint* quan és adverbial perquè va tantes vegades seguit d'una tercera consonant (*gint cenyida*, *gint parlant*). Tal com *gent p-* > *gint p-*, també *sovent punyia* es tornava *sovint punyia*.

El cas és que modernament és la forma *sovint* que predomina. La llengua genuïna i correcta continua fent ús sistemàtic d'aquest mot, que en català ha regnat des d'antic quasi sense rivals; és rar a l'E. Mj. trobar-hi casos de les expressions preferides per l'it. (*spesso*) o el cast. (*a menudo*); n'hi ha algun en què se'n fa ús acumulant les dues expressions, quan es tracta d'un èmfasi o intensivitat excepcional: «*sovèn* e manut», Reixac (*Questa*, 179.28). Només a les ciutats de Val. i Bna. s'observa que hi ha *gent*, d'educació massa acastellanada (com ja renyava amb gran raó el Mestre Fabra en *Converses Filològiques*) que abusen de les locucions *moltes vegades*, *amb freqüència*, *freqüentment*, calcant badocament la pobresa de la llengua castellana. També entre els valencians són molts, afortunadament, els qui no abandonen l'expressió genuïna, que allà en l'estil popular pren bastant una *a*-adicional. *A sovint*, p. ex., escriu sempre MGadea (*T. del Xè* II, 18, per cert amb una notable *-b*).

Endemés és bastant just el resum geogràfic que ja donava AMAlcover el 1909: *sovint* a Mallorca i la major part del Princ., *sobèn* a Tremp, Sort, i Seu d'Urgell, *sovén(t)* a Eivissa (BDLC IV, 221). En efecte encara avui anoto *sobèn* a Gulp de la Conca (1956). A Eiv.: «*suvent*: frecuentemente», PzCabr.; Villangómez, *Ll. d'Eivissa*, 68 (i m'ho corroborava oralment 1977).

En ross. resten les formes en *-ny*, sobretot *soviny*: «*Graner*, oh racó de la casa més bo, / realme estimat de la lliure oreneta / --- / Quan eri petit ben *soviny* hi pujava, / i el canut de la pluja bressava el meu cor: / al clar finestró, tot brandint llances d'or, / triomfant, el sol viu penetrava», JSebPons (*El Graner*, v. 13). «Un home, que era un tros d'avare, / de tres mainatges era pare; / ja tenia de què pogué'ls-e ben criar; / mes amb el seu desig de sempre arramassar, / lo més útil *soviny* gosava-ho refusar», Saisset (*Perpiny.*, 44); Grandó, *Misc. Fabra*, 203. Ja hem vist la forma *soèn* en un doc. del Conflent N. de 1323; avui és allà on sento tals formes, però amb *-ny*: *suéy* a Sançà, *subéy* a Sardinà (1959). Fora d'això vaig anotar *subiñ* pertot: Corsaví, Salses, Estoer, els Angles (1959-60), a Noedes una forma intermèdia, *suñ* (1960); i així continua per Cerdanya fins a la ratlla del Baridà (*subiñét* en diminutiu, a un pastor d'Isòvol, 1926).

El ll. SUBİNDE no es va perpetuar en la Romània més que en català, en fr. *souvent*, i oc. *soèn* (o *soven*); des dels trobadors més antics: «sai m'en remain lo grans destrics: / lo dezirier *sovèn* e-ls plors / ---», Marcabré (*Appel, Cbr.*, 61.25; *soèn: Flamenca*, ib. IV,